

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՅՈՒՂԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐՆ ՈՒ ՇՐՋԱՆՆԵՐԸ ՌՍԴԽՅ-ՈՒՄ

1920—1930-ական թթ. ՌՍԴԽՅ-ում և միութենական մյուս հանրապետություններում կյանքի կոչվեց մի քաղաքականություն, որն ուղղված էր էթնիկ խմբերի ազգային պահանջմունքների և շահերի բավարարմանը:

1923 թ. ապրիլին անցկացված ՌԿ(բ)Կ XII համագումարն ազդարարեց անցում արմատավորման (коренизация) քաղաքականությանը: Այն ենթադրում էր պետական շինարարության և կուսակցական աշխատանքներում լայնորեն ներգրավել տեղական էթնիկ խմբերի ներկայացուցիչներին: Արմատավորման քաղաքականությունն ուղեկցվեց այլ էթնիկ խմբերի անդամների ծանրակշիռ ներկայացուցչությամբ պետական կառավարման օղակներում, կրթություն ստանալու, աշխատանքի տեղավորվելու, հարկային և այլ արտոնություններով: Այս միջոցառումները որոշակիորեն նպաստեցին ազգային առաջընթացին՝ հիմքեր ստեղծելով ՌՍԴԽՅ ազգային փոքրամասնությունների, այդ թվում՝ հայերի համար ծնավորելու ազգային շրջաններ և գյուղխորհուրդներ:

Հյուսիսկովկասյան երկրամասային խորհուրդների 1924—1925 թթ. ընտրություններում ազգային փոքրամասնությունները մեծ ակտիվություն դրսևորեցին, որը, սակայն, անհամաչափ էր տեղական մարմիններում նրանց ներկայացվածության աստիճանի համեմատ՝ կապված թե՛ թվաքանակի, թե՛ ակտիվության հետ: Այդ իրողության վրա ուշադրություն էր հրավիրել Հյուսիսկովկասյան երկրագործկոմի 1925 թ. գարնանային պլենումը: Խնդիրն ավելի վաղ քննարկել էր նաև ազգային փոքրամասնությունների շրջանում աշխատանքներ տանելու համար ստեղծված կուսկազմակերպության և խորհրդային իշխանության ազգային սեկցիաների քարտուղարների խորհրդակցությունը:

Հյուսիսկովկասյան երկրամասային իշխանության մարմինները 1925 թ. նոյեմբերին Դոնի Ռոստովում կայացած հերթական խորհրդակցության ընթացքում, վերլուծելով ազգային փոքրամասնությունների ներգրավվածությունը խորհրդային շինարարության մեջ, ընդունել են «Երկրամասի ազգային փոքրամասնությունների շրջանում տարվող աշխատանքների մասին» բանաձև, որում արձանագրված էր, որ բնակչության ազգային և լեզվական առանձնահատկությունների անտեսումը վարկաբեկում է ազգային փոքրամասնությունների վերաբերյալ կուսակցության և խորհրդային իշխանության ընդունած հեղինակավոր հրահանգ-ցուցումները: Առաջարկվում էր ազգային փոքրամասնությունների համախումբ բնակեցման վայրերում արագ ձևավորել ինքնավարության «փոքր ձևեր»՝ ազգային շրջաններ, օկրուգներ և գյուղխորհուրդներ: Ընդ որում, ազգային գյուղխորհուրդները դառնալու էին ինքնավարության ցածր, ստորին օղակը:

Ազգային գյուղխորհուրդները, որպես կանոն, իրենց մեջ ներառում էին հարևանությամբ գտնվող մի քանի բնակավայրեր, ուր բնակվում էին նույն ազգության ներկայացուցիչներ: Ձևավորվել են նաև երկու և ավելի ազգություններից կազմված խառը գյուղխորհուրդներ:

Մինչև 1920-ական թթ. կեսերն ազգային գյուղխորհուրդները հիմնվել են 1923 թ. նոյեմբերի 21-ի Համամիութենական Կենտգործկոմի Վարչական հանձնաժողովի շրջաբերականի և նույն թվականի հոկտեմբերի 8-ի Համկենտգործկոմի և Ժողկոմխորհի հրահանգների հիման վրա:

Այդուհանդերձ, ազգային գյուղխորհուրդների ձևավորումը կանոնակարգվեց և արագացավ Հյուսիսկովկասյան երկրամասի՝ որպես վարչատարածքային միավոր ձևավորումից հետո (1924 թ.): Ազգային գյուղխորհուրդների առանձնացման ծրագիրը կազմվում էր մարզային (օկրուգային) գործկոմների կողմից:

Համկենտգործկոմի 1926 թ. ապրիլի 29-ին հրապարակված «Ազգային գյուղական խորհուրդների առանձնացման վերաբերյալ» նամակի հիման վրա, որը դարձավ հիմնարար փաստաթուղթ գոր-

ծընթացի ծեռնարկի առումով, սկսվեց ազգային գյուղխորհուրդների ծնավորումը:

Նախատեսվում էր խառը էթնիկ կազմ ունեցող շրջաններում առանձնացնել ազգային առումով միատարր գյուղական բնակավայրեր և ստեղծել ինքնուրույն գյուղխորհուրդներ: Այն դեպքերում, երբ նման գյուղխորհուրդների ծնավորման համար բնակչության թվաքանակը չէր բավարարում պահանջվող նորմերը, դրանք կարող էին հիմնվել երկրամասային, մարզային և օկրուգային գործկոմների որոշումներով:

Հյուսիսկովկասյան երկրամասի Կանոնադրության VII գլխի համաձայն՝ բոլոր գյուղխորհուրդներն ունեին իշխանության միասնական կառուցվածք, այն տարբերությամբ, որ ազգային գյուղխորհուրդները, իրենց ազգային բնույթից ելնելով, ստանում էին ներկայացուցչության բարձր հարաբերակցություն խորհրդում: Սահմանված էր, որ յուրաքանչյուր 50 բնակչի հաշվով ընտրվելու է 1 պատվիրակ, սակայն այն հաշվով, որ պատգամավորների թվաքանակը խորհրդում չգերազանցեր 100 մարդը և թեկնածուների 1/3-ը: Այսպիսի գյուղխորհուրդների առանձնահատկությունը ազգային լեզվի լայն կիրառման հնարավորության ընծեռումն էր գործավարության ու դատավարության մեջ, հատկապես մշակութային-լուսավորական և կրթական ասպարեզներում:

Հյուսիսկովկասյան երկրամասի ազգային փոքրամասնությունների խնդիրներով զբաղվող աշխատակիցների 1927 թ. խորհրդակցության ընթացքում ընդունվեց «Ազգային փոքրամասնությունների շրջանում տարվող խորհրդային աշխատանքների վերաբերյալ» բանաձև, որում ուշադրություն էր հրավիրվում ազգային գյուղխորհուրդներում գործավարությունը մայրենի լեզվով իրականացնելու վրա:

Արդեն 1928 թ. Հյուսիսային Կովկասում կասգնակերպվել էր 158 ազգային գյուղխորհուրդ, որից 22-ը՝ հայկական¹: Հայկական

¹ Акопян В. З., Национальные сельсоветы на юге России в 20–30-е гг. XX в., Армяне юга России: история, культура, общее будущее. материалы Всероссийской научной конференции (30 мая – 2 июня 2012 г., Ростов-на-Дону), отв. ред. акад. Г. Г. Матишов, Ростов н/Д., 2012, с. 14.

ազգային գյուղխորհուրդներ էին ձևավորվել Դոնի և Մայկոպի օկրուգներում՝ յուրաքանչյուրում 7-ական, Չերնոմորիեում՝ 5, Ստավրոպոլում՝ 2, Թերեքում՝ 1: Հետագայում հայկական ազգային գյուղխորհուրդների թվաքանակն ընդլայնվեց:

Առաջիններից մեկը՝ որպես ինքնուրույն ազգային գյուղխորհուրդ, Ստեպանովսկի շրջանի (ավելի ուշ մտցվել է Մոզդոկի, ապա՝ Կուրսկի շրջանի կազմի մեջ) կազմի մեջ 1924-1929 թթ առանձնացվեց հայաբնակ Եդեսիան²: 1930-ական թթ. Եդեսիայի հիմքի վրա կազմակերպվել են երեք կոլտնտեսություններ: Եդեսիայի դպրոցում ուսուցումը մինչև 1943 թ. տարվել է հայերենով, որից հետո այն վերածվել է ռուսական դպրոցի՝ հայերենի դասավանդմամբ:

Մոզդոկ քաղաքից 50 կմ հյուսիս գտնվող խոպան տարածքներում տրամադրված հողերի և վարկերի օգտագործմամբ Հյուսիսային Կովկասում ապաստանած հարյուրավոր արևմտահայերի և կարսեցիներին հաջողվեց 1928 թ. հիմնադրել Արարատ գյուղը: Հյուսիսկովկասյան երկրգործկոմի 1931 թ. փետրվարի 13-ի որոշման հիման վրա Արարատն առանձնացվել է որպես ազգային գյուղխորհուրդ՝ դուրս գալով Նադեժդենսկի գյուղխորհրդի կազմից³: Կարճ ժամանակում գյուղում բացվել է տարրական դպրոց, ուր կրթությունն ընդհուպ 1940-ական թթ. սկիզբը տարվում էր մայրենի լեզվով:

Վերոհիշյալ հայկական գյուղխորհուրդներից բացի կային նաև խառը կազմով գյուղխորհուրդներ: Ընդհանուր առմամբ, Չերնոմորիեի օկրուգի տարբեր գյուղական խորհուրդներում 1926–1927 թթ. հայ անդամների թիվը կազմում էր 181–204 մարդ⁴:

Հետաքրքրական է, որ կոլեկտիվացման քաղաքականության կիրառումն էականորեն նպաստել է ազգային կոլտնտեսությունների ձևավորման գործընթացին: Կուրբանում առաջիններից մեկը հիմնվել է «Трудовая Армения» կոլտնտեսությունը (Կանաևսկի շրջան), ուր այդ նպատակով վերաբնակեցվել են հայ բնակիչներ ամբողջ երկ-

² Симонян Р., Едесия-Эдиссия: Историко-этнографический очерк (К 200-летию создания села), Эдиссия, 1998, с. 75.

³ Акопян В. З., Ставропольский Арарат, hАмайнк (Община), Пятигорск, 1996, с. 33.

⁴ Минасян М., Армяне Причерноморья, Ереван, 1990, с. 131.

րամասից: Ընդ որում, տեղական իշխանություններին հրահանգվել է վերաբնակիչներին հատկացնել նախկինում կազակներին պատկանող հողերը, տները, կառույցները, գույքը և հայ գաղթական-վերաբնակիչների տեղավորման արդյունքում իրականացնել ազգային կոլտնտեսությունների խոշորացում:

1920-ական թթ. Ղրիմի հայությունը ևս հանդես բերեց հասարակական ակտիվություն, որը դրսևորվեց տեղի կուսակցական և անկուսակցական շրջանակների համագումար-քննարկումներում, որոնք վերաբերում էին երկրամասի հայության կյանքի ամենատարբեր ոլորտներին: Այսպես՝ առաջին համաղրիմյան հայկական անկուսակցական համագումարը տեղի ունեցավ Սիմֆերոպոլում 1926 թ. հունվարի 23–26-ը:

Համագումարի «Կոմունիստական կուսակցության և խորհրդային իշխանության խնդիրների մասին ազգային փոքրամասնությունների մեջ տարվող աշխատանքների վերաբերմամբ» բանաձևում առանձնահատուկ ընդգծվում էր խորհրդային իշխանության քաղաքականությունն ազգային հարցի և ազգային փոքրամասնությունների խնդիրների լուծման ուղղությամբ, որը զարգացման լայն հնարավորություններ էր ընձեռել փոքր ազգերին. «խորհրդային քաղաքականությունն ազգային փոքրամասնությունների վերաբերմամբ հիմնվում է այն ծգտումի վրա, որ ոչնչացնում է մեծ ազգերի ճնշումն ու տիրակալությունը, ...փոխում է ազգային փոխհարաբերությունները...»: Բանաձևում նշվում էր երկրի տնտեսության համար կարևորություն ունեցող «երեսներս դեպի գյուղ» նոր նշանաբանի և հայ գյուղացիության դերի աստիճանական բարձրացման մասին:

Համագումարը շեշտել է հայ գեղջուկ-կնոջ մասնակցության բացակայությունը հասարակական և պետական կյանքում և ամբողջ ազգաբնակչության ուշադրությունն է հրավիրել վերացնելու այդ բացթողումը՝ հայ կանանց հասարակական կյանքի մեջ լայնորեն ներգրավելու ճանապարհով⁵:

Բանաձևի հաջորդ կետերում ողջունվում էր ազգային գյուղ-

⁵ Резолюции первой Всекрымской армянской беспартийной конференции (23–26 января 1926 г.), Симферополь, 1926, с. 23.

խորհուրդների կազմակերպումը, քանի որ այն ապահովում էր ոչ միայն մայրենի լեզվով ուսուցումը դպրոցներում ազգային փոքրամասնությունների համար, այլև մայրենի լեզվով գործավարություն, հասարակական-քաղաքական, մշակութային աշխատանքների կազմակերպում և նույնիսկ դատավարություն: Լուրջ հնարավորություններ էին բացվում ոչ միայն գյուղական, այլ նաև քաղաքաբնակ ղրիմահայերի համար տարբեր հասարակական և պետական հաստատություններում ներգրավվելու ուղղությամբ:

Այսպիսով, ակնհայտ է, որ 1920-ական թթ. կեսերին Ղրիմի հայաբնակ գյուղերում ևս ազգային գյուղխորհուրդների ձևավորման խնդիրն օրակարգային էր և, ըստ էության, դրանք կազմավորվել են: Դրա լավագույն վկայությունն էր 1926 թ. վերջին շարք մտած 14 նոր հայկական դպրոցները, որոնք գործում էին գյուղերում և ավաններում (Ասմա, Ազատ, Հայկաշեն, Շահումյանովկա, Կիշկենե, Սարպուզ, Կալմուկարա և այլն):

Ղրիմի գյուղական վայրերում հայկական դպրոցական ցանցի ստեղծմանը նպաստել է նաև գյուղխորհուրդների մանրացման քաղաքականությունը, ապա դրանց ձևավորումը ազգային հիմքի վրա (հետաքրքրական է, որ Հյուսիսային Կովկասում կիրառվել է գյուղխորհուրդների խոշորացման և նոր միայն ազգային հիմքով գյուղխորհուրդների ձևավորման քաղաքականություն), որը առավելագույնս ընդհանրված դպրոցական ցանց ունենալու հնարավորություն էր տալիս⁶:

Հյուսիսային Կովկասում տարածքային առումով հարևանությամբ գտնվող զուտ ազգային և էթնիկ կազմով խառը գյուղխորհուրդների հիմքի վրա տարբեր տարիների ձևավորվեցին 10 ազգային շրջաններ, այդ թվում՝ երկուսը հայկական:

1925 թ. մարտի 10-ին Հյուսիսկովկասյան երկրամասի Մայկոպի օկրուգի կազմում հիմնվեց Հայկական ազգային շրջան (1925–1953 թթ.): Շրջանի մեջ մտան Խաղիժենսկի շրջանի Գոյթխ, Գունայ, Ելիսավետպոլսկոյե, Կուբանո-Արմյանսկի, Ռեժեթի և Չերնիգովյան գյուղխորհուրդները և Կուբանի օկրուգի Գորյաչիկյուլչի շրջանի Սա-

⁶ Տե՛ս Ալեքսանյան Հ., Հայկական համայնքները խորհրդային հանրապետություններում 1917–1941 թթ., Երևան, 2011, էջ 151–152:

դովի գյուղխորհուրդը: Մայկոպի օկրուգի Հայկական ազգային շրջանը կազմակերպվեց գլխավորապես հայերով բնակեցված գյուղական խորհուրդներից, շրջկենտրոնը Ելիսավետպոլսկոյե (Շահումյան) գյուղն էր: Շրջանը զբաղեցնում էր Մայկոպի օկրուգի հարավ-արևմտյան մասը, սահմանակից էր Կուբանի և Չերնոմորիեի օկրուգներին՝ կազմելով 1.286 քառ. կմ⁷:

Հայկական ազգային շրջանի կազմակերպումը հնարավոր դարձավ Մայկոպի օկրուգային գործկոմի Հյուսիսկովկասյան երկրային մարմինների առջև հանդես բերած միջնորդության արդյունքում: Ազգային շրջանի կազմակերպման անհրաժեշտությունը պատճառաբանվում էր շրջկենտրոնից և օկրուգային կենտրոնից հայկական բնակավայրերի հեռու գտնվելով, որը խոչընդոտում էր հիմնականում հայերով բնակեցված գյուղխորհուրդների տնտեսական և մշակութային վերելքին:

Հատուկ հանձնաժողովը, հետազոտելով հայկական բնակավայրերը, Հյուսիսկովկասյան երկրկոմին ներկայացրել էր հայ գյուղի տնտեսական և մշակութային ծանր վիճակը: Հանձնաժողովի եզրակացության մեջ նշված է հայկական գյուղերում դպրոցական-կրթական գործի թույլ վիճակը (անգրագիտությունը կազմում էր 80 %), առողջապահության ցանցի բացակայությունը: Առանձին խնդիր էր դիտարկվում նաև այդ գյուղերի լեռնային գոտիով կտրվածությունը կենտրոնից, որի արդյունքում ավելի քան 5 հազար բնակչի շրջանում բացակայում էր խորհրդային իշխանության իրողությունը և այլն: Հանձնաժողովի եզրակացության մեջ նշվում էր հայկական ազգային շրջանի ձևավորման անհրաժեշտությունը⁸: Այսպես ծնունդ առավ Մայկոպի օկրուգի Հայկական ազգային շրջանը:

Չերնոմորիեի օկրուգի Սոչիի շրջանի հայկական գյուղխորհուրդները չմտան ձևավորված Հայկական ազգային շրջանի կազմի մեջ, քանի որ դրանք Կովկասյան լեռնազանգվածով կտրված էին Հայկական շրջանից: Հայկական ազգային շրջանը գոյատևեց շուրջ երկու տասնամյակ:

⁷ Адобашьян В., Образование в составе Краснодарского края Армянского района, "Вестник архивов Армении", Ереван, 1970, N 3, с. 169.

⁸ Նույն տեղում, էջ 168:

1953 թ. օգոստոսի 22-ին Կրասնոդարի երկրամասում լուծարվեցին 24 շրջաններ (72 առկա շրջաններից), որոնց թվում էր նաև Հայկական ազգային շրջանը: Հայկական ազգային շրջանը, թեև վարչական տեսակետից ինքնուրույն չէր, սակայն որոշակիորեն ներկայացնում էր որպես ազգային վարչատարածքային միավոր:

ՌՍԴԽՀ-ի տարածքում երկրորդ հայկական ազգային շրջանը կազմակերպվեց 1926 թ. Դոնում (Մյասնիկյանի ազգային շրջան 1926–1963 թթ.):

1925 թ. հոկտեմբերին կայացած Դոնի օկրուգային խորհրդակցությունը, որը նվիրված էր խորհրդային շինարարության խնդիրներին, բանաձև ընդունեց «Ազգային փոքրամասնությունների շրջանում աշխատանքների մասին», որում ընդգծվում էր 6 գյուղխորհուրդներից կազմված հայկական ազգային շրջան ձևավորելու նպատակահարմարությունը: Խորհրդակցությունն անհրաժեշտ համարեց հարցը դնել այդ տարածքի բնակչության քննարկմանը, որի արդյունքում ռուս ազգության բնակիչները դժգոհություն չհայտնեցին:

1926 թ. մարտի 8/9-ի Դոնգործկոմի նախագահության որոշման հիմքի վրա Աքսայի շրջանի հայկական բնակավայրերի առանձնացումով հիմք դրվեց Մյասնիկյանի հայկական ազգային շրջանի կազմավորմանը⁹: Շրջանի մեջ մտան Զալթր, Ղրիմ, Սուլթան-Սալա, Նեսվիթա գյուղխորհուրդները:

Շրջանի վարչական կենտրոնը 1926–1928 թթ. Նոր Նախիջևանն էր, 1928–1929 թթ.՝ Ղրիմը, ապա՝ Զալթրը:

Մյասնիկյանի ազգային շրջանի մեջ մտան նաև դեռևս 1922–1927 թթ. հիմնված նոր գյուղական բնակավայրերը՝ Տրուդ (Աշխատանք) կոմունան, որը վերանվանվեց Լենինական, Կրասնի Ղրիմը, Լենինավանը և Վեսյուլի խուտորը, որոնցում նույնպես գլխավորապես հայեր էին բնակվում: Ավելի ուշ շրջանի մեջ մտան նաև Խապյորի (1929), Կալինինի (1933) և Պետրովսկի գյուղխորհուրդները:

Մյասնիկյանի ազգային շրջանի կազմակերպումը մեծապես նպաստել է Դոնի հայության ազգային ինքնության և մշակույթի պահպանմանը:

⁹ В семье единой, Мясниковский райисполком, Ростов-на-Дону, 1989, с. 8.

Մյասնիկյանի շրջանը 1963 թ. միավորվել է Նեկլինովսկի շրջանի հետ, որի արդյունքում կորցրել է հայկական ազգային շրջանի կարգավիճակը¹⁰, թեև 1965 թ. Մյասնիկյանի շրջանը՝ որպես առանձին վարչատարածքային միավոր, կրկին վերականգնվել է:

Այսպիսով, 1920-ական թթ. ՌՍԴԽՀ-ում ձևավորված հայկական ազգային գյուղխորհուրդներն ու շրջանները որոշակիորեն ստանձնեցին հայկական էթնիկ խմբի համախմբման, ազգային լեզվի, մշակույթի և տնտեսական զարգացման դերակատարություն: Ազգային ինքնավարության այս ցածր միավորները միտված էին բավարարելու ազգային պահանջմունքներն ու շահերը՝ 1920-ական թթ. սկզբին ռուսահայ ազգային-համայնքային կառույցների լուծարումից հետո:

Ի վերջո, Հյուսիսային Կովկասում, Դոնում, Դրինում ապաստանած տասնյակ հազարավոր հայ գաղթականներ, օգտվելով խրախուսվող ազգային համախումբ բնակեցման քաղաքականության հնարավորությունից, վերջապես դարձան հայկական միջավայրի լիարժեք մասնիկը, հողակտոր ստացան (այդ թվում՝ կազակական ստանիցաներում), ազատվեցին անվերջանալի թվացող տեղաշարժերից ու դեգերումից: Դրան նպաստեցին նաև ազգային գյուղխորհուրդների, կոլտնտեսությունների ու շրջանների կազմակերպումը:

Խորհրդային իշխանություններն այս կերպ ձգտում էին բարձրացնել ազգային փոքրամասնությունների մշակութային, տնտեսական և քաղաքական մակարդակը՝ նրանց լայնորեն ներգրավելով խորհրդային շինարարության մեջ և ամրապնդելով հավատարմությունը խորհրդային կարգերին:

¹⁰ Мясниковский район, ред., сост. Гизгизов Т.В., Ростов-на-Дону, 1999, с. 68–69.

ARMENIAN NATIONAL SELSOVIETS (RURAL COUNCILS OF WORKING PEOPLE'S DEPUTIES) AND DISTRICTS IN THE RSFSR

SUMMARY

A policy of fulfilling national aspirations of the ethnic groups, residing outside of their historic homelands, was actively put into practice in the RSFSR during the years 1920s and 1930s. The said course in Soviet politics pursued a number of tactical interests, one of which was the foundation of a social ground for the support of Soviet regime among the ethnic groups through the encouragement of their representatives to undertake some of the responsibilities of the local Soviet authorities.

A large number of Armenians were living in different corners of the Russian Federation, in the North Caucasus, Don and the Crimea.

The number of national village councils in the Northern Caucasus reached 158 in 1928, of which 22 were Armenian. There were Armenian national rural councils in the districts of Don, Maikop, Chernomorsk (the Black Sea eastern region), Stavropol and Terek. Later, the Armenian rural councils grew in number. Two Armenian national districts had been formed within the bounds of the closely-spaced national and mixed rural councils in the RSFSR (in the North-Caucasus region). An Armenian national territorial-self-administrative unit was created of Armenian villages in the Maikop and Kuban districts in 1925 (1925–1953) and the Miasnikyan one within the district of Don in 1926 (1926–1963).

The formation of Armenian national rural councils and districts in the areas of the compact residences of Armenian population in the RSFSR facilitated the resettlement process of a number of Armenian refugees in that country.

The Soviet authority was eager to create a rapprochement between all nationalities and to engage them in the construction of socialism through the way of strengthening cultural, economic and political consciousness of national minorities.

АРМЯНСКИЕ НАЦИОНАЛЬНЫЕ СЕЛЬСОВЕТЫ И РАЙОНЫ В РСФСР

РЕЗЮМЕ

В 1920–1930-х гг. в РСФСР активно велась политика удовлетворения национальных запросов этнических групп, проживающих за пределами своей исторической родины. Она преследовала тактические интересы - всяческое поощрение меньшинств на участие в местных органах советской власти и, тем самым, привлечение национальных меньшинств на свою сторону для создания социальной опоры власти из представителей этнических групп.

В разных регионах РСФСР, на Северном Кавказе, на Дону и в Крыму, проживало абсолютное большинство армянского населения республики.

В 1928 г. на Северном Кавказе уже было 158 национальных сельсоветов, в том числе 22 армянских. Армянские национальные сельсоветы имелись в Донском, Майкопском, Черноморском, Ставропольском и Терском округах. В дальнейшем количество армянских сельсоветов возросло. В РСФСР (Северо-Кавказский край), в пределах близко расположенных друг к другу национальных и смешанных сельсоветов, образовались два армянских национальных районов. Из армянских селений Майкопского и Кубанского округов в 1925 г. был образован Армянский национальный район (1925–1953 гг.), а в 1926 г. - Мясникянский (Мясниковский, 1926–1963 гг.) на Дону.

Создание армянских национальных сельсоветов и районов на местах компактного проживания армянского населения способствовало оседанию части армянских беженцев на территории РСФСР.